

педагогів, Центр гендерних досліджень ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» діє також у межах цього проекту.

У вересні 2011 року Харківський обласний гендерний ресурсний центр спільно з Представництвом Фонду імені Фрідріха Еберта заснував Всеукраїнську мережу осередків гендерної освіти з метою посилення імплементації гендерного підходу до освітнього простору вищої школи. Сьогодні Мережа об'єднує понад 40 центрів та кафедр ЗВО різних міст України.

Отже, основними напрямками формування гендерочутливого світогляду студентів у вищій школі є безпосередня освітня діяльність, спрямована на застосування передових гендерно зорієнтованих технологій, методів, підходів навчання, інтеграція в освітній простір дисциплін, що висвітлюють гендерну проблематику, проведення виховних заходів, присвячених різним аспектам маскуліної й феміної взаємодії, пожвавлення діяльності гендерних освітніх центрів, метою яких є підвищення гендерної компетентності студентської молоді. Перспективу подальших наукових пошуків вбачаємо в характеристиці з погляду гендера мовленнєвої та соціальної поведінки викладача.

Список використаних джерел

1. Гендерний підхід у педагогіці : електронний посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання здобувачів освітнього ступеня «магістр» (денна форма навчання) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / О. Ю. Ільченко, Н. В. Кононец. Полтава, 2020. 58 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10002/1/-2020.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).
2. Загайнов И. А. Формирование гендерной компетентности педагога в процессе профессиональной подготовки : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Йошкар-Ола, 2007. 22 с.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків» (№ 2866–IV від 8 вересня 2005 р.). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2866-iv-3177> (дата звернення: 15.11.2021).
4. Каменская Е. Н. Гендерный подход в педагогике : автореф. дисс. ... д-ра пед. Наук : 13.00.01. Ростов-на-Дону, 2006. 62 с.
5. Основи теорії гендеру: навчальний посібник. Київ : «К.І.С.», 2004. 536 с.
6. Програми гендерних студій в українських університетах / за ред. О. Л. Зінюк. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», 2019. 788 с.
7. Столярчук Л. И. Гендерный подход к педагогическому образованию в вузе. *Известия ВГПУ*. Волгоград, 2011. С. 91–94.
8. Стратегія упровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2020». URL: <http://gender-ck.inf.ua/articles/strategiya-uprovadzheniya-gendernoyi-rivnosti-ta-nediskriminaciyi-u-sferi-osviti-osvita-gendernij-vimir-2020> (дата звернення: 15.11.2021).

Тетяна ЛИТОВЧЕНКО

ЗМІСТ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОГО ІМПЕРАТОРСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА

Динамічні процеси соціально-економічного життя українського суспільства визначають суттєве оновлення змісту діяльності всіх соціальних інститутів, зокрема

вищих класичних навчальних закладів. Тенденції сучасної вищої освіти змінюються: від дегуманізації до гуманістично-особистісної орієнтації освіти, від пасивного засвоєння інформації до її активного виробництва, від когнітивно-інформативного підходу до соціокультурного тощо. Ці загальні тенденції визначають нові вимоги до вчителя та його професійної діяльності. У цьому контексті актуальності набуває історичний досвід освітньої діяльності Київського імператорського університету [3, с. 164].

Аналіз історії управлінської та освітньої діяльності вищих навчальних закладів України у першій половині XIX століття дозволяє констатувати, що поява у першій половині XIX століття на історичній арені Київського університету св. Володимира була спричинена соціально-економічними та соціально-політичними умовами, рівнем розвитку знань, національної ідентичності та духовно-культурних потреб українського суспільства.

Можна констатувати, що в освітній діяльності Київського імператорського університету св. Володимира у період його заснування спостерігається відхід від демократичних принципів управління навчальним процесом (пріоритетна роль окружного попечителя у вирішенні кадрових, адміністративних та економічних питань, інспектора ВНЗ). Водночас, має обґрунтування думка про те, що тогочасні законодавчі норми мали й позитивний вплив на якість освітньої, нормотворчої та адміністративно-економічної спроможності установи. Мова йде про структурування кафедр філософського факультету, організації юридичного факультету тощо) [1, с. СІ].

Діяльність Київського імператорського університету св. Володимира в організаційно-педагогічному дискурсі вищої школи Російської імперії періоду 1838–1841 рр. лише частково зумовлювалася дією положень загального статуту російських імператорських університетів 1835 р. Про це свідчить факт внесення Радою установи змін до окремих положень загального статуту. У той же час мали місце певні міждокументальні суперечності на нормативно-правовому рівні (визначення строку повноважень окремих керівників освітньої установи). До безсумнівного позитиву в діяльності вищого закладу освіти відносимо появу окремих розділів про Педагогічний, Медичний, Юридичний інститути Київського імператорського університету св. Володимира, заснування спеціальних наукових товариств, проходження практики казеннокоштовними студентами, читання публічних лекцій з технічних наук [3, с. 164].

Специфіка організаційно-педагогічних засад діяльності Київського імператорського університету св. Володимира періоду 1842–1863 рр. полягає в запровадженні педагогічних дисциплін у навчально-виховний процес, отриманні педагогікою статусу самостійного курсу шляхом відокремлення її від філософії. Про це свідчить заснування в університеті кафедри педагогіки. Водночас було здійснено розподіл філософського факультету на два окремі: історико-філологічний і фізико-математичний, проведено відбір міністром освіти кандидатів на вищі керівні університетські посади на невизначений термін, запроваджено прийом слухачів для здобуття класичної освіти, розподілено підсумковий іспит студентів на дві складові: допоміжну та головну, скасовано посаду інспектора студентів тощо.

У добу становлення закладу спостерігалися такі тенденції: формування ієрархічної управлінської структури; пріоритетна роль установи в процесі вирішення освітніх проблем на території Київського навчального округу; впливовість ректора та попечителя при вирішенні адміністративно-господарських і навчально-наукових питань; формування монополії університету на визначення кадрової політики гімназійної освіти Київського округу; утворення двофакультетної структури закладу (філософський факультет з відділеннями історико-філологічних і фізико-математичних наук; зарахування до складу студентів представників різних віросповідань (грекоросійського, римокатолицького); планомірне поєднання теоретичної підготовки з практичними заняттями; заснування Педагогічного та Юридичного інститутів; запровадження інституту інспектування з

функціями контролю моральної, навчальної, поліцейської та господарчої складової; наявність правових розбіжностей на рівні управління навчальною діяльністю підвідомчих установ (функціонування училищного комітету, звільнення університетів Російської імперії від обов'язків курування навчальною складовою училищ, гімназій округу відповідно до Положення про навчальні округи 1835 р.) [2, с. 99].

Подальший розвиток закладу був пов'язаний з удосконаленням діяльності, розширенням змісту навчально-виховного процесу. Особливостями стало поширення загального статуту російських імператорських університетів на Київський університет із відповідними змінами, поясненнями та доповненнями, внесеними Радою установи та затвердженими Імператором у 1838 р.; запровадження трифакультетної структури університету (філософський, юридичний, медичний), реорганізація відділень філософського факультету в окремі факультети: історико-філологічний, фізико-математичний; організація факультетських зборів як форми вирішення освітньо-наукових, кадрових питань на факультеті; наявність правових колізій на рівні визначення строку повноважень керівництва університету (ректора, проректора, декана); посилення функціональних повноважень інспектора студентів (присутність під час іспиту, участь у засіданнях Правління з правом голосу нарівні з іншими членами); вдосконалення навчального процесу шляхом розширення його змістового компонента, офіційного впровадження дисциплін на основі встановлення міжпредметних зв'язків; становлення педагогічної науки через уведення курсів з філософії, логіки, що зумовлює тенденцію до поліпредметності педагогічної підготовки; відкриття при імператорських університетах публічних лекцій з технічних наук: сільського господарства, технічної хімії, технології та практичної механіки [3, с. 164].

Таким чином, становлення та розвиток організаційно-педагогічних засад діяльності Київського імператорського університету св. Володимира засвідчує поступову еволюцію вищого закладу освіти з чітким визначенням основних етапів його діяльності як показників рівня структурних перетворень адміністративного, інституційного та навчально-виховного характеру.

Список використаних джерел

1. Проект устава університета св. Владимира. *Журнал Министерства народного просвещения*. 1834. № 2. С. СІ–СХХІІІ.
2. Філософська думка у Київському університеті: історія і сучасність / за заг. ред. А. Конверського. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 335 с.
3. Черняк С. Г. Освітня діяльність Київського університету крізь призму викладання наук (1834–1837 рр.). *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2008. Вип. 24. С. 253–258.

Тетяна ДАВИДЕНКО

ПОГЛЯДИ К. Д. УШИНСЬКОГО НА СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

Реформування освіти в Україні є складовою процесу адаптації національної освітньої системи змін, що відбувається останніми роками в нашій країні. Постановлення проблеми полягає в тому, що в сучасному світі відбуваються швидкі перетворення в усіх сферах життя і суспільних відносин. Це зумовило потребу в оновленні системи професійної підготовки вчителів. Тому у вищих педагогічних навчальних закладах домінантою навчально-виховного процесу стає підготовка вчителя, який усвідомлює свою професійну відповідальність, є людиною культури, що не лише інформує, а й активно впливає на духовно-освітній розвиток тих, кого він навчає та виховує.